

Rimbo-Tomta 7:1

Kompletterande arkeologisk undersökning

Rimbo socken, Rimbo-Tomta 7:1,
Stockholms län

sau rapport 2008:22

Michel Guinard & Lars Sundström

sau rapporter 2008:22

©sau 2008

Utgivning och distribution
Societas Archaeologica Upsaliensis
Gamla Prefektbostaden
Villavägen 6G, 752 36 Uppsala
post@sau.se
www.sau.se

Tekniska och administrativa uppgifter

Länsstyrelsens diarienummer och datum för tillstånd

431-08-23446, 2008-05-27

SAU:s projektbeteckning SAU 2106

Uppdragsgivare Norrtälje kommun

Belägenhet

landskap Uppland

län Stockholms

kommun Norrtälje

socken Rimbo

fastighet Rimbo-Tomta 7:1

höjd 32-38 m ö h

Personal Michel Guinard och Lars Sundström

Undersökningen

typ av undersökning kompletterande förundersökning

utförandetid i fält 2008-08-11 - 2008-08-13, 2008-09-08

maskintid 32 timmar

arkeologtid 64 timmar

undersökt yta 580 kvm

koordinatsystem Norrtälje kommuns: i plan 0 gon 66:15

Region 9

inmätningssystem Totalstation, GPS

Höjdsystem Vid inmätningen användes punkt TRI 4

samt en punkt som var flyttad, denna hade koordinater,

men ingen höjd och därför har höjdvärdet uppskattats

med utgångspunkt från en karta från Norrtälje kommun:

Detaljplan för Västertorp NV, del av Rimbo-Tomta 7:1

och 3:24 i Rimbo församling. Samrådsförslag 1994-12-

30. Utställningsförslag 2006-04-10. Detta medför att höj-

derna har en viss felmarginal.

omslagbild Lars Sundström

allmänt kartmaterial © Lantmäteriet.

Medgivande MS2007/04080.

Tryck SAU

Innehåll

Inledning	1
Bakgrund	2
Förundersökningens syfte	3
Metod, undersökningsresultat och dokumentation	4
Sammanfattning	6
Referenser	6
Bilaga 1. Schaktlista	7

Inledning

Norrtälje kommun har planer på att låta uppföra bebyggelse inom Rimbo-Tomta 7:1, Rimbo socken, Sjuhundra härad, Norrtälje kommun (se fig. 1). Länsstyrelsen i Stockholms län har i samrådsförslag den 10 april 1995 (dnr 2020-95-392) påpekat att planområdet ligger i ett fornlämningsrikt område och att en arkeologisk utredning enligt KML 2:11 borde göras innan området exploateras. Länsstyrelsen bedömde att det fanns risk att det kunde finnas fornlämningar inom området och att en arkeologisk utredning enligt kap 11 § KML skulle utföras. Denna utredning utfördes av Societas Archaeologica Upsaliensis, SAU, enligt beslut från Lst (dnr: 431-06-39096) under perioden 2006-09-11 — 2006-10-11. Utredningen genomfördes i två steg. I steg 1 gick äldre kartor i Lantmäteriverkets arkiv i Gävle igenom och det gjordes även en genomgång av material i ATA. Registrerade fornlämningar i området kontrollerades i FMIS. Steg 2 omfattade inventering, handgrävning av provgropar och sökschaktning. Vi utredningen framkom det fem arkeologiska objekt (Ros 2007). Länsstyrelsen (dnr 431-07-9828) beslutade att tre av objekten, tre skärvstensanläggningar, som framkom vid utredningen skulle avgränsas vid en arkeologisk förundersökning på uppdrag av Norrtälje kommun. Förundersökningen genomfördes 2007-08-30 och 2007-12-10. Projektledare var Jonas Ros och arbetet genomfördes tillsammans med Helena Hulth.

Länsstyrelsen gjorde bedömningen att omfattningen på den begränsade förundersökningen 2007 var otillräcklig för få klarhet i fornlämningsens eller fornlämningarnas verkliga omfattning och karaktär. Därför beslutade länsstyrelsen att SAU skulle utföra en kompletterande förundersökning med syfte att gå igenom hela området. Eftersom det ansågs som osannolikt att de påträffade skärvstensanläggningarna låg som solitärer. Den kompletterande förundersökningen utfördes med Michel Guinard som projektledare tillsammans med Lars Sundström.

Figur 1. Utdrag ur topografiska kartan med utredningsområdet markerat. Ur Fastighets/Terrängkarta © Lantmäteriverket Gävle 2007. Medgivande 2007/04080. Skala 1:50 000

BAKGRUND

Topografi

De centrala och östra delarna av exploateringsområdet består av försumpad skogsmark beväxten med sly och små träd. Norr om detta består marken av morän och detta område är beväxten med tall och gran. Där finns också berg i dagen. I den västra delen av området består marken av sand. Den försumpade skogsmarken har sannolikt redan under förhistorisk tid varit sankmark, troligtvis fanns det vatten på vissa ytor. I området sydöstra del finns det en mindre åker. Undersökningsområdet är beläget 32-38 m.ö.h.

Utredningen

Utredningen omfattade dels kartstudier, dels inventering, provgropar och sökschaktning. Det arkeologiska fältarbetet genomfördes den 9 och 10 november 2006. Området inventerades och mindre provgropar grävdes för hand med hjälp av spade och hacka på platser där det bedömdes

kunna finnas fornlämningar. Dessutom grävdes 15 sökschakt med hjälp av en traktorgrävare.

Det påträffades totalt fem olika arkeologiska objekt vid utredningen (se Ros 2007). Tre av dessa kom senare att avgränsas vid förundersökningen; och benämns anläggning 1, 2 och 4, se nedan.

Förundersökningen

Fältarbetet utfördes 30/8 och 10/12 2007 och omfattade sökschaktning med traktorgrävare samt finrensning av schakt med handredskap

Fornlämningssmiljö

I samband med SAU:s utredning framkom fem arkeologiska anläggningar: ett möjligt gränsröse (anl. 3), en kolningsgrop (anl. 5) och tre skärvstensanläggningar (anl. 1, 2 och 4). Inom utredningsområdet fanns det före utredningen inga kända registrerade fornlämningar.

I närheten av det aktuella utredningsområdet finns det flera registrerade fornlämningar. Norr härom ligger RAÄ 98, med rösen och stensättningar, samt RAÄ 97 med rösen och stensättningar. Väster om området finns RAÄ 179 som är ett block med vittringsrännor, RAÄ 180 som består av kulturlager och enligt uppgift har det där också funnits en nu bortschaktad halvcirkelformig vall av jord och sten. Intill ligger RAÄ 100 bestående av en gravhög och stensättning. Nordväst om området finns RAÄ 141, en stensättning. Nordöst om området finns RAÄ 211 som är en stensättning. I söder har det funnits stensättningar, RAÄ 92, som borttagits. Intill detta ligger RAÄ 91, 91a och 91b (Västertorp) och där har det 1979 och 1980 gjorts en för- och slutundersökning av röse, röseliknande stensättning, rund stensättning och boplatzlämningar med härdar, stolphål och skärvstensområden. Fynden bestod av keramik, knacksten, flintavslag, malsten, brända ben och lerklining (FMIS och Edenmo manus). Sydväst om undersökningsområdet i Midsjö, norr om Långsjön, har det gjorts en arkeologisk utredning. Det framkom inget av antikvariskt intresse (Neander 2004).

FÖRUNDERSÖKNINGENS SYFTE

Syftet med förundersökningen var att undersöka större del av området mellan de två skärvstensanläggningarna som avgränsades i den första förundersökningen. Detta gjordes genom att ta upp större schakt (2-3,5 m breda, 8-18 m långa – se schaktkarta). Schakten varierar i storlek beroende på att markförhållandena var sådana att marken inte alltid var lämplig att maskinavbana. Framförallt var det den blockiga terrängen som begränsade användningen av maskin.

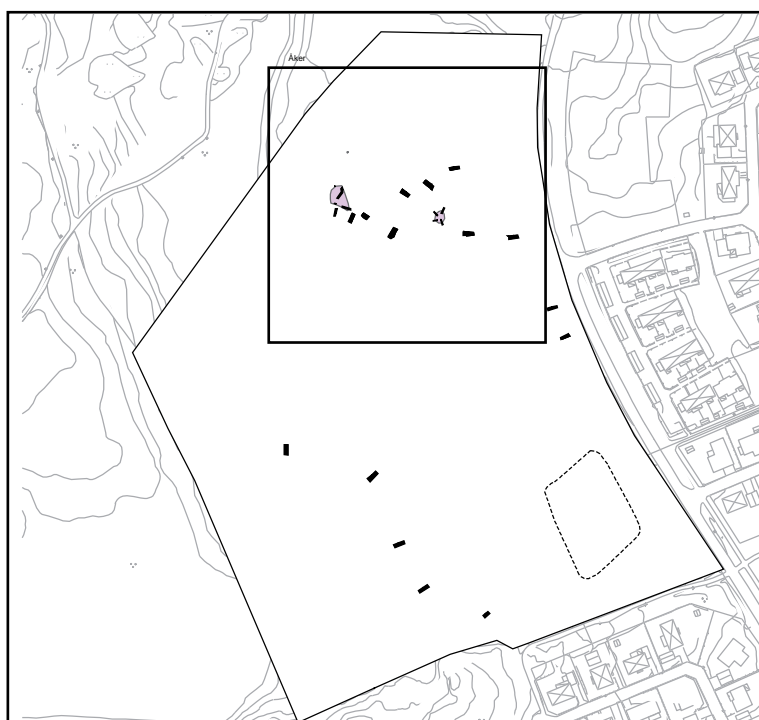
METOD, UNDERSÖKNINGSRESULTAT OCH DOKUMENTATION

14 st schakt togs upp med hjälp av grävmaskin. Maskinen avlägsnade det översta lagret (humus+ett par cm den underliggande morän) varpå den blottade marken rensades med fyllhacka/skärslev. På grund av de steniga förhållandena bedömdes förutsättningarna som relativt dåliga för att påträffa mer diskreta lämningar som stolphål o.dyl. Sökandet koncentrerades därför mot att hitta skärvsten och fynd.

Vegetationen på undersökningsområdet omöjliggjorde totalstationsinmätningar av alla schakt varför endast 5 schakt (varav ett endast delvis) kunde mätas in på detta sätt. Övriga 9 schakt positionerades med GPS, mättes med måttband och riktades med kompass.

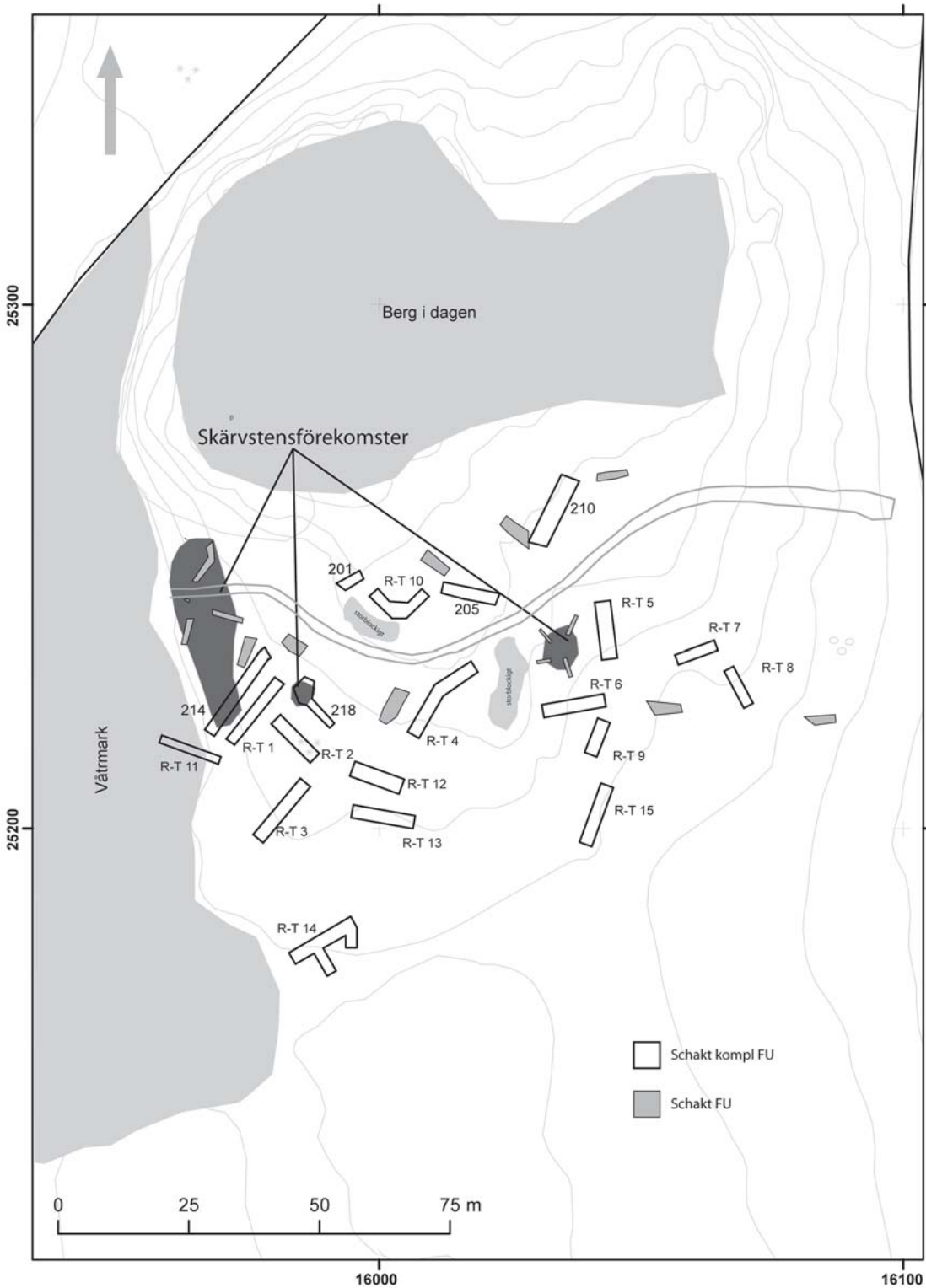
I endast två schakt (schakt 214 & 218) påträffades rester efter förmodat förhistorisk verksamhet i form av skörbränd sten. På de ställen där skörbränd sten påträffades förekom den dock relativt rikligt.

Schakt R-T 10-15 grävdes efter uppmaning från Lst vid ett andra tillfälle (2008-09-08).

Figur 2. Undersökningsområdet med de två skärvstensagglomerationer som förundersökningen har kartlagt & till viss del avgränsat. Lägena för sökschakten från utredningen och den inledande förundersökningen är markerade. Digital bearbetning: Kristina Martinelle.

Figur 3. Karta över undersökningsområdet för den kompletterande förundersökningen och de schakt som grävts i anslutning till den påträffade skärvesten. Skärvestens utbredning har uppskattas utifrån förekomst i schakt.

Figur 4. Skärvsten som framkom i schakt 218. Foto: Lars Sundström

SAMMANFATTNING

Societas Archaeologica Upsaliensis (SAU) genomförde i augusti 2008 en kompletterande arkeologisk förundersökning i Rimbo-Tomta 7:1, Rimbo socken. En drygt 10000 kvm stor yta undersöktes med schakt som rensades med handredskap. Utredningen och den inledande förundersökningen tog upp 12 schakt med en sammanlagd yta på knappt 150 kvm. Den kompletterande förundersökningen tillför 20 schakt ytterligare och omfattar tillsammans ca 580 kvm. Sammanlagt har utredningen och de båda förundersökningarna undersökt en ca 830 kvm mark utspritt på 32 schakt relativt jämnt fördelat över den nu aktuella undersökningsytan.

Endast skärvsten påträffades vid detta tillfälle och detta inom tre begränsade ytor. Koncentrationernas storlekar har uppskattats utifrån förekomster i schakt och är ca 20, 40 och drygt 300 kvm. Inom en begränsad del av den största och västligaste koncentrationen har även förmodad keramik från bronsåldern framkommit vid utredning och den inledande förundersökningen. Inget av de schakt som togs upp i den kompletterande förundersökningen innehöll dock fynd av keramik.

Referenser

- Edenmo, R., manus. Förundersökning och slutundersökning. Tomta RAÄ 91, 91a och b (Västertorp). FU 1979 och 1980. Slutundersökning 1980. ATA dnr 321-2390-2001
- Neander, K., 2004. Midsjö: Uppland, Rimbo socken, Rimbo-Tomta 1:30, 1:37, 1:42, 1:45-47, 1:62, 2:9, 2:12, 2:16-36, 4:28-29, 6:1 samt del av 2:38 och 7:1. Arkeologisk utredning. *Rapport UV Mitt* 2004:29.
- Ros 2007. *Rimbo-Tomta 7:1. Arkeologisk utredning, steg 1 och 2. Rimbo-Tomta 7:1, Rimbo socken, Norrtälje kommun, Stockholms län, Uppland.* SAU rapport 2007:2.

Bilaga 1

Schaktlista

I den kompletterande förundersökningen grävdes 20 schakt med maskin ned till ett djup av strax under humuslagret. Syftet med dessa var att utreda huruvida de tidigare påträffade skärvstenskoncentrationerna hör samman med andra lämningar (boplatsindikerande) inom undersökningsområdet. Ett par schakt drogs för att ytterligare avgränsa de tidigare påträffade skärvstensförekomster.

Schakt 201

Inga fynd, anläggningar eller skärvsten
3 cm humus därunder stenrik morän bestående av mestadels större sten (20-40 cm). Lite sand

Schakt 205

Inga fynd, anläggningar eller skärvsten
5 cm humus därunder morän bestående av mestadels mindre sten (5-15 cm). En del sand.

Schakt 210

Inga fynd, anläggningar eller skärvsten
3 cm humus därunder morän bestående av mestadels större sten (20-40 cm). En hel del sand

Schakt 214

2 m brett (NS), 18 m långt (ÖV)
Skärvsten påträffades mellan 11-16 m från den övre schaktkanten (NO).
Inga fynd eller anläggningar utöver skärvstenen.
5 cm humus därunder stenrik morän. Lite sand.

Schakt 218

1,5 m brett (ÖV), 3 m långt (NS)
Skärvsten påträffades i schaktets norra del. Inga fynd eller anläggningar utöver skärvstenen.
10 cm humus därunder stenrik morän bestående av mestadels större sten (20-50 cm). En hel del sand.

Schakt Rimbo-Tomta 1

2 m brett (ÖV), 12 m långt (NS)
Inga fynd, anläggningar eller skärvsten
10 cm humus därunder stenrik morän bestående av mestadels större sten (20-50 cm). Skapligt med sand.

Schakt Rimbo-Tomta 2

2,5 m brett (NO), 10,5 m långt (NV)
Inga fynd, anläggningar eller skärvsten
5 cm humus därunder stenrik morän mycket osorterad, lite sand.

Schakt Rimbo-Tomta 3

2,5 m brett (NS), 14 m långt (ÖV)
Inga fynd, anläggningar eller skärvsten
10 cm humus därunder lerinblandad morän.

Schakt Rimbo-Tomta 4

2,5 m brett, 18 m långt.
Inga fynd, anläggningar eller skärvsten
5-10 cm humus därunder stenrik morän mycket osorterad, lite sand.

Schakt Rimbo-Tomta 5

3 m brett (NS), 11 m långt (ÖV)
Inga fynd, anläggningar eller skärvsten
5 cm humus därunder morän mesta del mindre sten (10 cm), lite sand.

Schakt Rimbo-Tomta 6

2 m brett (ÖV), 8 m långt (NS)
Inga fynd, anläggningar eller skärvsten
10-15 cm humus därunder starkt osorterad morän, lite sand.

Schakt Rimbo-Tomta 7

2 m brett (NS), 8 m långt (ÖV)
Inga fynd, anläggningar eller skärvsten
5 cm humus därunder grusig morän bestående av mestadels mindre sten (10-15 cm), lite sand.

Schakt Rimbo-Tomta 8

2 m brett (NS), 8 m långt (ÖV)
Inga fynd, anläggningar eller skärvsten
5 cm humus därunder starkt osorterad morän (10-15 cm), mycket lite sand.

Schakt Rimbo-Tomta 9

2-3 m brett (NV), 7 m långt (NO)
Inga fynd, anläggningar eller skärvsten
10 cm humus, i nedre södra delen av schaktet fin sandmark, i övre delen stenig morän.

Schakt Rimbo-Tomta 10

2 m brett, 15 m långt (V-format)
Inga fynd, anläggningar eller skärvsten
5 cm humus därunder mycket stenig morän.

Schakt Rimbo-Tomta 11

2 m brett, 12 m långt

Inga fynd, anläggningar eller skärvsten

I schaktets västra del var det översta torvlagret 35 cm tjockt och täckte ett lager bestående av siltig lera. Torvlagret tunnades ut åt väster samtidigt som underliggande lagret alltmer övergår mot morän.

Schakt Rimbo-Tomta 12

3 m brett, 10 m långt

Inga fynd, anläggningar eller skärvsten

10 cm humus därunder relativt sandig morän.

Schakt Rimbo-Tomta 13

2,5 m brett, 12 m långt

Inga fynd, anläggningar eller skärvsten

10 cm humus därunder relativt sandig morän.

Schakt Rimbo-Tomta 14

2,5 m brett, 24 m långt (F-format)

Inga fynd, anläggningar eller skärvsten

15 cm humus därunder stenig morän.

Schakt Rimbo-Tomta 15

2,5 m brett, 12 m långt

Inga fynd, anläggningar eller skärvsten

25 cm matjord (gammal åker?) därunder morän.

Societas Archaeologica Upsaliensis (SAU) genomförde i augusti 2008 en kompletterande arkeologisk förundersökning i Rimbo-Tomta 7:1, Rimbo socken. En drygt 10000 kvm stor yta undersöktes med schakt som rensades med handredskap. Utredningen och den inledande förundersökningen tog upp 12 schakt med en sammanlagd yta på knappt 150 kvm. Den kompletterande förundersökningen tillför 20 schakt ytterligare och omfattar tillsammans ca 580 kvm. Sammanlagt har utredningen och de båda förundersökningarna undersökt en ca 830 kvm mark utspritt på 32 schakt relativt jämnt fördelat över den nu aktuella undersökningsytan.

Endast skärvsten påträffades vid detta tillfälle och detta inom tre begränsade ytor. Koncentrationernas storlekar har uppskattats utifrån förekomster i schakt och är ca 20, 40 och drygt 300 kvm. Inom en begränsad del av den största och västligaste koncentrationen har även förmodad keramik från bronsåldern framkommit vid utredning och den inledande förundersökningen. Inget av de schakt som togs upp i den kompletterande förundersökningen innehöll dock fynd av keramik.